

เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับ AEC

วิมล ปั้นคง

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาองค์ความรู้

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD)

www.itd.or.th

ตีพิมพ์ : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Section : ASEAN+

ปีที่ 3 ฉบับที่ 161 วันอังคารที่ 21 ตุลาคม 2557

หน้า 1 คอลัมน์ "อาเซียน Business Forum"

เป้าหมายสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) คือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ภายใต้การเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตเสรี เพื่อนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อุปสรรคสำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเร่งแก้ไขร่วมกัน คือ การลดความเหลื่อมล้ำของระดับการพัฒนา การยกระดับความพร้อมด้านการค้าและการลงทุน ทั้งการปฏิรูปกฎระเบียบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณสุข การพัฒนามาตรการส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกทางการค้า การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคที่เข้มแข็ง

กลยุทธ์สำคัญของการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อรองรับ AEC คือ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูลของธนาคารโลกพบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ดำเนินการโดยรัฐบาลหรืออยู่ภายใต้การมีส่วนเกี่ยวข้องระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น และส่วนใหญ่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบของการแปรรูปเพื่อการส่งออก โดยดำเนินกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้ทักษะต่ำ เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม สำหรับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะแรงงานสูงหรืออุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูงหรือมีมูลค่าเพิ่มสูงในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ มาเลเซีย และไต้หวัน ซึ่งสามารถดึงดูดเงินลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน และเคมีภัณฑ์ รวมทั้งดำเนินการกระจายสินค้าจากแหล่งผลิตด้วย

ส่วนกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น แรงผลักดันส่วนหนึ่งในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมาจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและรวมถึงข้อตกลงความร่วมมือระดับภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (ACMECS) และแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (IMT-GT) ซึ่งเป็นความร่วมมือที่ให้ความสำคัญด้านการลงทุน ทั้งนี้ ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย หรือ ADB ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ GMS ได้ส่งเสริมการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงการระเบียงเศรษฐกิจ โดยได้บรรจุแผนปฏิบัติการเปลี่ยนระเบียบการขนส่งให้เป็นระเบียบเศรษฐกิจ และให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคและกลยุทธ์การพัฒนา ตลอดจนให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคนี้ร่วมกัน รวมทั้งได้สร้างการเชื่อมโยงด้านกายภาพจากเขตเศรษฐกิจพิเศษไปยังท่าเรือ จุดกระจายสินค้า และตลาดปลายทางที่เป็นหมาย

จากข้อมูลของ ADB คาดว่าจะมีเขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาคอาเซียนรวมทั้งสิ้น 60 แห่ง ภายในปี 2558 โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษประมาณ 54 แห่ง จะตั้งอยู่ในประเทศ สปป.ลาว และกัมพูชา นอกจากนี้ในอาเซียนยังมีเขตระเบียงเศรษฐกิจสิงคโปร์ - มาเลเซีย ที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้เมืองยะโฮร์บาห์รู ซึ่งเปิดดำเนินการตั้งแต่ปี 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการลงทุนภาคบริการ 6 สาขา ประกอบด้วย อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การศึกษา ที่ปรึกษาทางการเงิน สุขภาพ โลจิสติกส์ และการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนที่แตกต่างจากเขตอื่น ๆ ทั้งนี้ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งในประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีแนวทางที่สำคัญในการให้แรงจูงใจทั้งทางภาษีและมิใช่ภาษี มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจดีกว่าปกติ มีกฎระเบียบที่ยืดหยุ่นและสนับสนุนนโยบายการเปิดประเทศมากกว่า ซึ่งช่วยเพิ่มการจ้างงาน

สำหรับประเทศไทย การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนดำเนินการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนตั้งแต่ปี 2520 ส่วนเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ริเริ่มแผนงานมาตั้งแต่ปี 2547 แนวคิดการผลักดันให้เกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนมีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดในการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจครั้งที่ 1/2557 ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ระยะแรก 5 พื้นที่ชายแดน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองมายังพื้นที่ตอนใน แก้ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งแก้ปัญหาความแออัดบริเวณด้านชายแดน

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนาร่วมกับนักวิจัย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำทีมโดย ผศ.ดร.กรกรณ์ย์ ชีวะตระกูลพงษ์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “**แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่แนวชายแดนของไทย**” โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ 5 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ความเป็นมาและความก้าวหน้าของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความพร้อมของพื้นที่ 7 เขตพื้นที่ชายแดน ที่คาดว่าจะได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจ ทั้งวิเคราะห์เชิงกายภาพ ศักยภาพของเมืองชายแดนที่ติดกัน การวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐาน และการวิเคราะห์ความพร้อมของจังหวัดในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (2) ประเด็นทางกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งเศรษฐกิจพิเศษ (3) การวิเคราะห์รูปแบบการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยศึกษาและประเมินจากรูปแบบการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจในต่างประเทศ และเสนอรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เหมาะสมกับประเทศไทย (4) การวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม ความมั่นคง และการปกครอง (5) เสนอแนะเชิงนโยบายทั้งการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่ ประเด็นทางกฎหมาย และการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โครงการวิจัยดังกล่าวมีระยะเวลา

ศึกษา 8 เดือน และดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยมีกำหนดการจัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาในวันพุธที่ 29 ตุลาคม 2557 สามารถติดตามรายละเอียดได้ที่ www.itd.or.th และผลการศึกษาฉบับเต็มจะเผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม 2557 เป็นต้นไป
